

AVANSCENA DRAMATURGULUI

DE LA SAVOIR VIVRE LA VIVRE LE SAVOIR

- pe marginea (sau în interiorul?) Formei lui Gombrowicz -

C

ca să stabilești contactul benefic cu "imaturitatea", cu "ingenuul" lui Gombrowicz, trebuie să fii păcăluit. Să fi trecut prin cultură, ca apoi, întorcându-te la "tinerețe", să închizi cerul. O variantă "nordică",

mai puternică, la căutarea "timpului pierdut"? Oricum, neliniștitoarea opoziție (cîți o simt?) natură-cultură. Refuzul lui Gombrowicz e bine teoretizat, are acuitate, dar termeni noi nu nasc idei noi. Nuanțe. Deci tot cultură.

Polemizez pentru a-mi cîștiga propria "înaintare".

De cîte ori întîlnesc un personaj cu numele Valentin, tresar. Teamă sau orgoliu?... Dacă va spune cineva adevărul despre mine?... Chiar dacă nu mă cunoaște. Sau poate tocmai de aceea. În Ivona... lui Gombrowicz, Valentin-valetul (Valentin?), ultimul pe lista de personaje (mă simt puțin jignit!) apare - vom vedea cum - și este, mai tot timpul, poftit afară. Pare a fi un simplu paratrăsnet pentru angosașele celorlalți.

Dacă el, Valentin, insistă să tot apară în scenă, înseamnă că are (trebuie să aibă) un mesaj important. Poate decisiv. Dacă va fi așa, tot ce-am scris pînă aici devine inutil. Sau bun doar pentru mine. Dacă nu, următoarea mea piesă e ca și scrisă. Dea Domnul să fi ghicit continuarea situației. E o căldură atît de parșivă, că stiloul mi s-ar părea, în mîna, mult mai greu decît o carte.

Ar strica tehnica policier-ului în tratarea personajelor secundare? Nu în sensul de-a căuta ideea importantă în aparițiile cele mai șterse, șau de-a face din ele "enigme" decorative. E sigur că ele, "secundarele", nu trebuie să fie doar aerul călduț în care se mișcă "primadona" sau "tenorul". Cel ce aduce vestea e un "relansator textual". E drept, cam artificial. Dar dacă omul care aduce bucatele la masa principilor n-a pus în ele cît de puțină otrăvă (B. ar pune praf

de strănutat-regretabil!) e de preferat ca "primii" să se îngrijească singuri de pusul mesei. Gurmanzii știu cel mai bine cum se aranjează un tacîm.

Cum crește un personaj secundar într-o piesă și devine principal în următoarea. Pasiunea mea pentru ele - un complex?...

Din lecturi mai vechi și totuși noi, despre "dreapta potrivire a numelor" (Platon): Personajele lui Gombrowicz se supun întru totul acestei idei. Ivona, varianta domestică a mai prețiosului Ivonne, are statutul intrusei, al "accidentului" de la curte. Principele e Filip, regele e Ignațiu, iar restul (evaziune: de la problema numelor sau simbolistică?) sînt Curteanul, Doamna, Mătușa etc... Aș zice că e prea multă "potrivire" - livresc - pentru un declarat teatru al "măștilor".

Mălăiața-Ivona nu-i deloc mălăiață. Dar nici personaj nu este. E Tema lui Gombrowicz, Forma din care se zbate să iasă Principele ca din burta Chitului: Ea nu poate fi distrusă decît dinafară. "De sus", cum spune Regele. Și la modul ridicol, absurd-mălăieț. I se va servi un pește cu multe oase (ați prins ideea, nu?). Așadar, carași (ce umilință!) cu smîntînă (mai merge!). Poftă bună, Ivona! Principele va rămîne să-și înfulece liniștit singurătatea.

"Deraierea" de la un tip de umor - aparent involuntar și aparținînd personajului - la un altul, al "autorului"; în doar o replică. Straturile măștilor.

1. "Regele: Da, răcnesc. Uite că răcnesc. Sînt un pîrinte care răcnește

2. (...)

3. Dacă mă mai privești mult, am să te privesc și eu."

Paranteza (...) este o punte în care, pentru o clipă, e scoasă masca: "Nu cumva crezi c-o fac din cauza propriilor mele păcate?"

O structură muzicală, deci.

Și o alta, crescendo-ul de nuanță absurd:

"Principele: Doamnă, știu că e o nerozie. Regina: S-o lăsăm baltă, curată nerozie. Principele: Culmea prostiei. Ceva prostesc, fără o noimă, chiar Idiot." (s.n.)

Și încă... Dacă am considera textul unui

personaj ca pe o "voce" dintr-o partitură polifonă (și cred că, n-am greși), "rezistența" și coerența sa pot fi probate prin scoatere din context. Să-l luăm tot pe (scuzați obsesia!) Valentin.

1. Apare nechemat. O justificare ar exista. Are o cîrpă de șters praful. E dat afară.

2. Este sunat. "Valentin: Să deschid?"

3. Apare nechemat. E dat afară.

4. Este sunat. "Valentin: Să deschid?"

5. "Valentin: Alteță., a venit doctorul, așteaptă pe terasă". Ptiu, da' mult mai vorbește!

6. Apare nechemat. E poftit afară. Variațiune de "caracter".

7. Apare nechemat. E dat afară. Sec: "leși!" Motiv diminuat.

8. E strigat insistent. I se cere să o cheme pe Ivona. E un moment "cheie", în care Principele a trădat-o pe Ivona cu Iza. Se profilează reîntoarcerea la "onorabilitate". Versantul coborîtor al piesei. Ne aflăm în apropierea, dacă nu în chiar punctul "secțiunii de aur".

9. Apare nechemat. E dat afară bruta, jignit fără motiv. Iese din scenă definitiv. Spre final intră valeții și aduc mesele pentru ospăț. E nunta Formei cu Moartea. Ar fi drept ca lui Valentin să-i revină sarcina de-a o servi pe Ivona cu ucigașele bucate. Nu insist. Oricum, e treaba regizorului.

"Partitura" sa este, deci, coerentă (ca "tonalitate"), simetrică, are o creștere și o culminație. Este neliniștitoare prin aparițiile neașteptate și "neîmplinite".

Efectul finalului este asemenea unei picături de cerneală ce cade într-un pahar cu apă. Textul se întunecă brusc. Principele ("Maturitatea") ingenunechează lîngă trupul neînsuflețit al Ivonei. Ea are pentru prima oară Trup.

Cursa de la Savoir Vivre la Vivre le savoir a fost întreruptă. Principele va ajunge cu siguranță Rege.

Mă grăbesc să duc manuscrisul la revista Teatrul azi. Sper să nu pătesc precum tizul meu, Valentin. Oricum, n-am de gînd să-i servesc redactorului șef niscaiva carași cu smîntînă. Nici nu se găsesc.

VALENTIN PETCULESCU